

Universiteit Utrecht
Master Kinder – en Jeugdpsychologie

MASTERTHESIS

Handelen jongeren volgens hun seksuele attitudes?

Een test van Baumeisters (2000) erotische plasticiteit hypothese

Maria Johanna op den Brouw

Studentnummer 3268691

07-07-2011

Begeleider: Dr. G. Overbeek

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Abstract	3
Inleiding	4
<i>Sekseverschillen in Seksuele Attitudes en Seksueel gedrag</i>	5
<i>Religie, Etniciteit en Seksualiteit</i>	6
<i>Sekseverschillen in Erotische Plasticiteit</i>	7
<i>Onderzoeksvragen en Hypothesen</i>	9
Methode	10
<i>Procedure Dataverzameling</i>	10
<i>Participanten</i>	10
<i>Meetinstrumenten</i>	11
<i>Statistische Analyses</i>	12
Resultaten	13
Discussie	20
<i>Hypothese van Erotische Plasticiteit</i>	22
<i>Sterke punten en Beperkingen</i>	23
Literatuur	24

Samenvatting

In dit onderzoek staat de hypothese van erotische plasticiteit van Baumeister (2000) centraal. Deze hypothese gaat ervan uit dat de seksualiteit van vrouwen meer plastisch is omdat hun 'sex drive' meer wordt beïnvloed door sociale en culturele factoren. Twee subhypothesen hieruit voortkomend zijn onderzocht. Als eerste is onderzocht of er bij meisjes een minder sterke samenhang is tussen seksuele attitudes en gedrag. Als tweede is onderzocht of religie en etniciteit meer invloed hebben op de seksualiteit van meisjes. Data is verkregen uit 627 vragenlijsten, afgenomen op drie tijdstippen onder jongeren uit de derde en vierde klas van de middelbare school. De resultaten lieten zien dat sekse, religie en etniciteit geen invloed hebben op het seksuele gedrag van jongeren. Deze factoren hebben wel invloed op de seksuele attitudes. Er zijn geen sekse verschillen gevonden in de samenhang tussen attitudes en gedrag. Wel zijn er aanwijzingen dat vrouwen meer worden beïnvloed door religie en etniciteit als het gaat over seksuele attitudes. Baumeisters (2000) hypothese kan niet worden bevestigd voor het seksuele gedrag van jongeren.

Abstract

The central point of this study is Baumeisters (2000) hypothesis of erotic plasticity. This hypothesis pretends that women's sexuality is more malleable because they are more shaped by social and cultural factors. Two predictions, arising from this hypothesis are examined. The first prediction is that attitude – behavior consistency will be lower among girls than boys. Second, we examined if factors like religion and ethnicity has more influence on girls sexuality. Data were collected from questionnaires, filled in at three measurement moments, by adolescents in the third and fourth grade of secondary school. Outcomes showed that sex, religion and ethnicity have no influence on the sexual behavior of adolescents. These factors do have influence on sexual attitudes. No gender difference were found for the attitude – behavior consistency. However, there is some evidence that women will be more influenced by religion and ethnicity, but only in their sexual attitudes. We cannot confirm Baumeisters (2000) hypothesis for youths sexual behavior.

Inleiding

Seks voor een breezer, seksuele handelingen voor de webcam, gedwongen seks en groepsverkrachtingen. In de media komen beelden naar voren van jongeren die seksueel zeer actief zijn. We krijgen een beeld van jongeren die seks hebben met elke willekeurig jongen of meisje dat ze tegenkomen. Hoewel het maar zeer de vraag is of deze seksuele uitspattingen voor alle jongeren gelden is er wel veel aandacht voor vanuit de media (Schmidt, 2008, Kiene, 2006). Uit de statistieken wordt echter duidelijk dat dit seksuele gedrag voorkomt bij een minderheid van de Nederlandse jongeren. Het grootste deel van de Nederlandse jongeren gedraagt zich heel anders op seksueel gebied. Onderzoek onder Nederlandse jongeren laat bijvoorbeeld zien dat slechts twee procent van de jongeren ervaring heeft met seks tegen betaling (Ruigrok/Netpanel, 2008, De Graaf, Meier, Poelman & Vanwesenbeeck, 2005). Wat betreft gedwongen seks is een hoger percentage te zien. Van de meisjes is 20 procent ooit gedwongen tot een seksuele handeling (De Graaf et al., 2005).

Er zijn grote verschillen in hoe meisjes en jongens zich ontwikkelen tijdens de adolescentie. Dit geldt ook op het gebied van seksualiteit. Zo begint de ontwikkeling van de secundaire geslachtskenmerken vroeger bij meisjes en zijn jongens over het algemeen wat vroeger met hun seksuele ervaringen (Gijs, Gianotten, Vanwesenbeeck & Weijnenborg, 2004). Ook wat betreft seksuele attitudes kunnen jongens en meisjes verschillen. Jongens zijn permissiever in hun attitudes over seksueel gedrag en zijn positiever over seksualiteit in het algemeen. (Cuffee, Hallfors & Waller, 2007). Nog niet duidelijk is of de attitudes van jongeren ook daadwerkelijk samenhangen met het seksuele gedrag dat zij vertonen. Komt hun gedrag overeen met hun attitudes of verschillen deze van elkaar? Met andere woorden, hoe beïnvloedbaar is het gedrag van jongeren?

De erotische plasticiteit hypothese (Baumeister, 2000) stelt dat met name bij vrouwen seksualiteit beïnvloedbaar is en afhankelijk van de sociale en culturele context. Dat zou onder andere betekenen dat factoren als etniciteit en religie het seksuele gedrag van vrouwen meer beïnvloeden (Baumeister, 2000, De Graaf et al, 2005). Daarnaast zullen met name bij meisjes de seksuele attitudes minder sterk samenhangen met het seksueel gedrag. Dit lijkt bij Nederlandse jongeren te gelden voor condoomgebruik. Vergeleken met jongens stonden meisjes positiever tegenover condoomgebruik, terwijl hun daadwerkelijke condoomgebruik lager ligt dan dat van jongens. (Vanwesenbeeck, Bakker, Van Fulpen, Paulussen, Poelman & Schaalma, 2002). Naar andere seksuele gedragingen en attitudes is echter geen onderzoek gedaan bij jongeren. Daarnaast zijn de onderzoeken die zijn uitgevoerd (onder volwassenen) uitsluitend cross-sectioneel van aard. Daardoor is wel iets bekend over de samenhang tussen

seksuele attitudes en gedrag op een bepaald moment, maar niet over de samenhang tussen seksuele attitudes en gedrag over de tijd heen. Longitudinaal onderzoek is dus noodzakelijk om een stringentere toets van Baumeister's (2000) erotische plasticiteit hypothese te kunnen uitvoeren.

Sekseverschillen in Seksuele Attitudes en Seksueel Gedrag

Naar het seksuele gedrag van jongeren is veel onderzoek gedaan. Verschillende studies brengen het seksuele gedrag van jongeren in kaart (e.g. Waylen, Ness, McGovern, Wolke & Low, 2010, Mueller et al., 2010). Ook van het seksuele gedrag van Nederlandse jongeren is het één en ander bekend. Zo is de gemiddelde leeftijd waarop een jongere gemeenschap heeft 16,7 jaar (De Graaf et al., 2005, Ruigrok/Netpanel, 2008). Een aantal studies kijkt ook naar attitudes van jongeren ten opzichte van seksualiteit. Zo heeft een overgroot deel van de Nederlandse jongeren geen problemen met gemeenschap buiten het huwelijk en vindt ongeveer een kwart van de Nederlandse jongeren liefde geen voorwaarde voor geslachtsgemeenschap (Ruigrok/Netpanel, 2008). Als het gaat om seksualiteit is er veel aandacht voor verschillen tussen jongens en meisjes. We weten dat jongens en meisjes verschillen in hun ontwikkeling, ook op seksueel gebied. Jongens beginnen eerder met seksueel gedrag en hebben meer ervaring op vrijwel alle gebieden van seksueel gedrag (Gijs et al, 2004, Vanwesenbeeck et al., 2002). De grootste verschillen zijn te zien op het gebied van masturbatie, vrijblijvende seks en pornografie (Petersen & Hyde, 2010).

Wat betreft seksuele attitudes zijn daarentegen alleen kleine sekseverschillen gevonden. Over het algemeen staan mannen wat permissiever ten opzichte van seksualiteit, bijvoorbeeld op het gebied van seks voor het huwelijk, condoomgebruik en ongebonden seks. Mannen hanteren vaker een dubbele standaard, wat wil zeggen dat er voor mannen andere (permissievere) regels gelden als het gaat om seksualiteit dan voor vrouwen. Een voorbeeld is dat een meisje dat met veel jongens seks heeft promiscuïteit wordt verweten, terwijl de heersende moraal is dat het geen probleem is als een jongen seks heeft met veel meisjes (Petersen & Hyde, 2010). Mannen ervaren meer seksuele tevredenheid. Vrouwen ervaren meer onzekerheid, angst en schaamte en zien minder voordelen van seks dan mannen (Cuffee, et al., 2007). Mannen denken ook vaker aan seks en zijn vaker gepreoccupeerd met seks. (Vanwesenbeeck et al, 2002).

Etniciteit, Religie en Seksualiteit

De seksuele attitudes en het seksuele gedrag van jongeren worden beïnvloed door externe factoren, waaronder cultuur en religie. Een verklaring voor deze invloed is te vinden in de referentiegroeptheorie. Volgens deze theorie worden gedrag en attitudes van mensen gevormd door de groep waartoe ze behoren. Het huidige en toekomstige gedrag wordt vergeleken met het gedrag van de groep (Cochran & Beeghley, 1991). Zowel religie als etniciteit kunnen referentiegroepen zijn. Onderzoek onder Amerikaanse jongeren laat zien dat religieuze jongeren buitenechtelijke seksualiteit negatiever beoordelen dan niet religieuze jongeren. Vooral de verbondenheid met de religieuze groep was belangrijk; naarmate de religieuze groep sterker als referentiegroep werd gezien, werd buitenechtelijke seksualiteit negatiever beoordeeld (Cochran & Beeghlye, 1991). Dit wordt bevestigd in een Australische studie. Religieuze participanten hadden significant vaker geen seks voor het huwelijk. Dit effect was sterker voor religieuze participanten die frequent een dienst bijwoonden (De Visser, Smith, Richters & Rissel, 2007).

Seksueel gedrag en seksuele attitudes worden onder andere bepaald door opvattingen over de man/vrouw rollen. De opvattingen over deze rollen zijn cultureel bepaald, waarbij etniciteit een belangrijke rol speelt. Meer individualistische culturen zoals de Amerikaanse hebben andere gedachten over de rollen van mannen en vrouwen dan collectivistische culturen als China (Chia, Moore, Lam, Chuang & Cheng, 1994, Lu & Wong, 1982). Ook binnen Nederland zijn deze verschillen zichtbaar. Immigranten, met name Marokkaanse en Turkse, hebben meer traditionele attitudes over de man/vrouw rol. Autochtone Nederlanders zien mannen en vrouwen meer als gelijken (Van de Vijver, 2007). Deze verschillen worden kleiner bij latere generatie allochtonen, wat aantoont dat de cultuur van het land waarin men woont ook de attitudes over man/vrouw rollen beïnvloed. De invloed van etniciteit op seksualiteit wordt zichtbaar in onderzoek naar socioseksualiteit in 84 landen, waar grote verschillen te zien zijn tussen verschillende etniciteiten (Schmitt, 2005). Het begrip socioseksualiteit heeft betrekking op individuele verschillen in de bereidheid tot ongebonden seksualiteit. Ook tussen mannen en vrouwen zijn grote verschillen, maar deze verschillen nemen af als in de cultuur een grotere mate van gelijkheid is tussen mannen en vrouwen (Schmitt, 2005). Een ander aspect van cultuur is opvoeding. In hun opvoeding dragen ouders hun seksuele attitudes over op hun kinderen. De attitudes van ouders beïnvloeden dus de seksuele attitudes en het gedrag van hun kinderen. Zo hebben kinderen van ouders met een permissieve seksuele attitude vroeger in de levensloop seksueel contact (Meier, 2003).

Sekseverschillen in Erotische Plasticiteit

De studies hiervoor besproken maken duidelijk dat de ontwikkeling van seksuele attitudes en gedrag sterk verschillen tussen jongens en meisjes. Ook wordt duidelijk dat etniciteit en religie van invloed zijn op de seksuele ontwikkeling van jeugd. Maar beïnvloeden etniciteit en religie de seksuele ontwikkeling van jongens en meisjes even sterk? Hoewel we er over het algemeen vanuit gaan dat jongeren handelen vanuit hun attitudes (Cuffee et al., 2007), zijn er ook aanwijzingen dat de attitudes van jongeren afwijken van hun daadwerkelijke gedrag, bijvoorbeeld als het gaat om seks voor het huwelijk (Zabin, Hirsch, Smith & Hardy, 1984, Antonovsky, Shoham, Kavenocki, Modan & Lancet, 1978). Hoe verhouden de seksen zich als het gaat om deze mogelijke inconsistentie tussen wat jongeren denken en doen? Volgens Baumeister (2000) is de seksualiteit van vrouwen meer veranderlijk dan de seksualiteit van mannen en daarom meer plastisch. Deze plasticiteit uit zich in veranderlijkheid in de wensen en gedragingen van vrouwen op seksueel gebied.

Twee belangrijke theorieën die het sekseverschil in erotische plasticiteit mogelijk kunnen verklaren zijn de constructionistische en de essentialistische theorie (DeLamater & Hyde, 1998). De constructionistische theorie stelt dat de menselijke seksualiteit voornamelijk wordt beïnvloed door culturele en sociale factoren. De essentialistische theorie stelt daarentegen dat seksualiteit voornamelijk wordt beïnvloed door innerlijke, biologische factoren die stabiel zijn over de tijd (DeLamater & Hyde, 1998). Baumeister (2000) stelt dat beide theorieën belangrijk zijn voor de verklaring van seksueel gedrag. Hij stelt daarbij dat de mannelijke seksualiteit meer constant en onveranderlijk is, wat suggereert dat deze meer wordt beïnvloed door innerlijke, constante en biologische factoren. De vrouwelijke seksualiteit daarentegen is meer veranderlijk. Deze reageert meer op sociale, situationele en culturele factoren. Baumeister (2000) stelt dus dat vrouwen op seksueel gebied plastischer zijn, omdat hun seksualiteit minder sterk biologisch gedetermineerd is (i.e., vrouwen hebben een minder sterke 'sex drive') en daardoor meer beïnvloed wordt door sociale en culturele factoren.

Vanuit de hoofdhypothese van erotische plasticiteit volgen drie testbare subhypotheseën (Baumeister, 2000, 2004). (1) Allereerst zal het seksuele gedrag dat vrouwen over de tijd laten zien, meer variabel en veranderlijk zijn dan dat van mannen, omdat vrouwen zich meer aanpassen aan hun directe sociale en culturele context. (2) Een tweede principe is dat specifieke sociale en culturele (i.e., etnische of religieuze) factoren meer invloed hebben op het seksuele gedrag en de seksuele attitudes van vrouwen (zie ook Ford & Norris, 1993). (3) Als gevolg van een grotere erotische plasticiteit zal bij vrouwen over het algemeen een grotere inconsistentie zijn tussen hun seksuele attitudes en gedrag (Baumeister, 2000; 2004).

Wat is op dit ogenblik de empirische evidentie ten aanzien van deze hypothesen? Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat er enkele, maar zeer weinig, cross-sectionele studies zijn uitgevoerd. Uit een recent speeddating onderzoek (Overbeek, Nelemans, Karremans & Engels, submitted for publication) bleek dat de selectiviteit van vrouwen sterker dan voor mannen werd bepaald door contextuele factoren, met name de “zwaarte van competitie” van seksegenoten. Vrouwen in speeddating sessies waar veel andere knappe vrouwen, of vrouwen met een laag BMI meededen, werden significant minder selectief. Voor mannen werd zo’n effect niet gevonden. Hoewel niet getest op significante verschillen, wijst data in een eerder onderzoek van Laumann (1994) erop dat verschillen in seksueel gedrag tussen een minst en een meest religieuze groep groter waren voor vrouwen dan voor mannen. Dit wijst erop dat het seksuele gedrag van vrouwen meer wordt beïnvloed door religie. Ook door Meier (2003) werd gevonden dat meisjes meer worden beïnvloed door religie in hun seksuele gedrag.

Meer recent bleek dat ook Nederlandse meisjes mogelijk meer beïnvloed worden door religie en etniciteit (De Graaf, et al., 2005). Jongens met een verschillende etniciteit verschillen weinig in hun seksuele gedrag. Voor meisjes zijn echter grote verschillen te zien. Marokkaanse en Turkse meisjes vertonen significant minder seksueel gedrag, in vergelijking met Nederlandse en Antilliaanse meisjes. Ook met betrekking tot religie verschillen meisjes meer dan jongens. Islamitische meisjes en christelijke meisjes die veel waarde hechten aan hun religie hebben minder seksuele ervaringen dan niet religieuze meisjes. Bij jongens zijn daarentegen weinig verschillen te zien tussen wel en niet religieuze jongens.

Sekseverschillen in de samenhang tussen attitudes en gedrag zijn te zien voor condoomgebruik en “casual sex” (Herold & Mewhinney, 1993). Wat betreft attitudes staan vrouwen positiever tegenover het gebruik van condooms dan mannen. Bij het rapporteren van condoomgebruik bij de laatste seksuele ervaring is er echter geen verschil tussen mannen en vrouwen. Vrouwen rapporteren dus minder condoom gebruik dan verwacht, gezien hun attitude. Ook Nederlandse meisjes laten deze inconsistentie zien. (Vanwesenbeeck et al., 2004). Het sekseverschil tussen de attitude ten opzichte van *casual sex* (seks met iemand die je net hebt ontmoet) en het daadwerkelijk seks hebben met een onbekende is eveneens typerend. Mannen en vrouwen verschillen niet in de mate waarin zij *casual sex* hebben, maar de attitude van vrouwen hierover is meer negatief (Herold & Mewhinney, 1993).

Echter, onderzoek gericht op socioseksualiteit laat een ander sekseverschil zien (Webster & Bryan, 2007). Een grotere consistentie tussen de attitudes en het gedrag van vrouwen met betrekking tot ongebonden seks werd gevonden. Een mogelijke verklaring

hiervoor kan liggen in de gedachte dat mannen vaak meer seksuele partners zouden willen dan dat zij in werkelijkheid kunnen krijgen. Tenslotte hebben ook Benuto en Meana (2008) de hypothese van Baumeister (2000) getoetst. Zij vonden echter, tegen de verwachting in, dat de attitudes van vrouwen meer gelijk bleven als zij emigreerden naar een land met een andere cultuur. Ook vonden zij een wat grotere consistentie tussen permissieve attitudes en ervaring met seksueel gedrag voor vrouwen.

Onderzoeksvragen en Hypothesen

Eerder onderzoek naar erotische plasticiteit is veelal cross-sectioneel van aard (Zabin et al, 1984, Herold & Mewhinney, 1993, Webster & Bryan, 2007, Benuto & Meana, 2000). Een stringenter toets van deze hypothese zou uitgevoerd moeten worden op basis van longitudinale data, om te kijken of seksuele attitudes daadwerkelijk ontwikkeling van gedrag over de tijd heen kunnen voorspellen. Daarnaast is eerder onderzoek veelal uitgevoerd onder volwassenen (Herold & Mewhinney, 1993, Webster & Bryan, 2007, Benuto & Meana, 2008). In de huidige studie zal in een populatie van 627 jongeren in de leeftijd van 13 tot 18 gekeken worden naar het mogelijke sekseverschil in erotische plasticiteit.

Ik richt me daarbij met name op twee van de drie plasticiteit-subhypothesen, namelijk: (1) een mogelijke grotere invloed van religieuze en culturele factoren op het seksuele gedrag van meisjes, en (2) een mogelijke grotere inconsistentie en zwakkere samenhang tussen seksuele attitudes en seksueel gedrag bij meisjes. Daarbij staan de volgende onderzoeksvragen centraal: (1a) Is er een longitudinaal verband tussen de permissieve seksuele attitudes van jongeren en hun daarop volgend seksueel gedrag? (1b) Wordt dit verband tussen permissieve seksuele attitudes van jongeren en hun seksuele gedrag gemodereerd door sekse? (2a) Is er een longitudinaal verband tussen religie en etniciteit en het seksuele gedrag van jongeren? (2b) Wordt dit verband tussen religie en etniciteit gemodereerd door sekse?

Om deze onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn de volgende hypothesen opgesteld: (1) Het verband tussen attitudes en gedrag zal voor meisjes significant zwakker zijn dan voor jongens, en (2) het seksuele gedrag van meisjes met een verschillende etnische of religieuze achtergrond zal meer verschillen dan het seksuele gedrag van jongens met een verschillende etnische of religieuze achtergrond.

Methoden

Procedure dataverzameling

De data voor dit onderzoek zijn verzameld op vier tijdstippen. Voor het eerste tijdstip zijn 360 scholen benaderd met de vraag of zij wilden meewerken. Van deze scholen hebben negen scholen toegezegd te willen meewerken. Voor het tweede tijdstip zijn deze scholen opnieuw benaderd. Twee van de negen scholen zagen echter af van verdere deelname. Bij het derde tijdstip is een andere school afgevallen omdat de leerlingen die aan het onderzoek meededen teveel verspreid waren over de klassen. Voor tijdstip vier zijn de overgebleven zes scholen opnieuw benaderd. Allereerst is een brief gestuurd waarin werd aangegeven dat de contactpersonen zouden worden benaderd voor een afspraak. Binnen een week is naar de desbetreffende scholen gebeld om contact te leggen met de contactpersoon. Alle scholen waren opnieuw bereid om mee te werken. Met de contactpersoon is een afspraak gemaakt voor de datum van afname en is gevraagd de klassenlijsten van de deelnemende klassen te mailen. Een aantal dagen voor de afname is opnieuw contact opgenomen om de afname te bevestigen.

Bij de afname was naast de onderzoeker ook een leerkracht aanwezig. Tijdens de afname stonden de tafels in toetsopstelling. De afname begon met een uitleg van de onderzoeker. Daarbij werd benadrukt dat de afname anoniem was. De naam van de leerling werd alleen gebruikt om de gegevens aan eerdere gegevens te koppelen. Daarnaast werd hun naam dit keer ook gebruikt voor een loterij. De leerlingen is namelijk ook verteld dat onder de deelnemende leerlingen vijf I-pod's en vijf waardebonnen van de freerecordshop werden verloot. Tenslotte werd vermeld dat tijdens de test vragen konden worden gesteld, waarop individueel antwoord werd gegeven. De leerlingen kregen naast de vragenlijst ook een klassenlijst die zij nodig hebben voor het invullen van een aantal vragen en een brief over de vertrouwenspersoon van de school. Daarmee konden zij contact opnemen mochten zij naar aanleiding van deze vragenlijst behoefte hebben aan een gesprek. Als de leerling klaar was werd de vragenlijst opgehaald en mocht de leerling de klas verlaten. De afname van de vragenlijst nam ongeveer 30 minuten in beslag.

Participanten

De eerste en de tweede afname vonden plaats tijdens het derde jaar. Aan de eerste afname deden 523 jongeren mee. Tijdens de tweede afname waren dit 420 jongeren. Van deze jongeren hebben 355 jongeren beide vragenlijsten ingevuld. De derde en vierde afname vonden plaats in het vierde jaar. Aan de derde afname deden 455 leerlingen mee. Door verschuiving in de

klassen hebben niet al deze leerlingen meegedaan aan de eerste en de tweede afname. 224 jongeren hebben alle drie de keren de vragenlijst ingevuld. De participanten die meededen aan tijdstip één waren verdeeld in 260 jongens en 263 meisjes. Verschillende onderwijsniveaus zijn vertegenwoordigd onder deze jongeren. Van de 523 jongeren volgden 9,4% LWOO, 58% VMBO basis beroepsgericht/kader beroepsgericht, 24,1% VMBO theoretisch/gemengd, 8,2% HAVO en 0,2% VWO onderwijs. Het overgrote deel, 83,5%, van de jongeren heeft een Nederlandse nationaliteit. 10,2 procent van de jongeren heeft een Turkse, Marokkaanse, Surinaamse Antilliaanse/Arubaanse of Indonesische nationaliteit. 6,3% heeft een andere nationaliteit. Van de jongeren gaf 29,2 % aan gelovig te zijn. Daarvan was 3,4 procent boeddhistisch/hindoeïstisch en 91,3 procent christelijk/islamitisch. Wat betreft seksuele identiteit geeft 93,8% aan heteroseksueel te zijn. 0,8% is homoseksueel, 4,9% is biseksueel en 0,6% weet nog niet wat zijn/haar seksuele identiteit is.

Meetinstrumenten

Seksuele attitudes. Met zes vragen is aan de jongeren gevraagd hoe ze over bepaald seksueel gedrag denken (α tijdstip 1 = .87, tijdstip 2 = .85, tijdstip 3 = .79). Deze attitudes hadden betrekking op seks voor het huwelijk, seks met iemand die je nog maar net kent, seks om de seks, seks in ruil voor geld, seksuele handelingen voor de camera en seks zonder condoom. De jongeren konden op een vijf puntsschaal, van 'helemaal goed' tot 'helemaal verkeerd', aangeven wat zij van deze gedragingen vonden.

Seksueel gedrag. Met zes vergelijkbare vragen is het seksuele gedrag van jongeren gemeten (α tijdstip 1 = .83, tijdstip 2 = .86, tijdstip 3 = .85). Deze vragen hadden betrekking op dezelfde gedragingen als beschreven bij seksuele attitudes. Deze keer werd gevraagd in welke mate de jongere dit gedrag zelf vertoonden. De jongeren konden antwoorden op een drie puntsschaal van 'best vaak' tot 'nooit'. 'Wil ik niet zeggen' wat ook een keuzemogelijkheid.

Religie. Om de mogelijke religieuze achtergrond van jongeren te bepalen is hen allereerst gevraagd of ze godsdienstig zijn. Daarbij kon gekozen worden tussen 'ja' of 'nee'. Wanneer de jongere 'ja' had gekozen werd hen vervolgens gevraagd om welk geloof het ging. Daarbij kon de jongere kiezen tussen: Boeddhisme, Hindoeïsme, Islam, Joods, Protestants of Rooms Katholiek. Mocht er sprake zijn van een ander geloof, dan mocht de jongere dit zelf invullen. Religie is vervolgens gedichotomiseerd in wel of niet religieus. Daarbij vielen Islam, Joods, Protestants, Rooms Katholiek en 'anders namelijk..' in de categorie wel religieus. Boeddhisme en Hindoeïsme zijn bij de niet religieuzen gevoegd, dit omdat bij deze religies

geen sprake is van duidelijke seksuele regels wat bij de andere religies wel het geval is (zie www.wikipedia.org/wiki/religion_and_sexuality).

Culturele achtergrond. Om te de culturele achtergrond van de jongeren te kunnen bepalen is het gevraagd naar hun nationaliteit. Daarbij konden de jongeren kiezen tussen: Nederlands, Turks, Marokkaans, Surinaams, Antilliaan of Arubaan en Indonesisch. Mocht er nog sprake zijn van een andere nationaliteit, dan kon de jongere dit zelf invullen. Ook deze variabele is gedichotomiseerd, waarbij een Nederlandse nationaliteit valt onder autochtoon. De overige nationaliteiten vallen in de categorie allochtoon.

Statistische Analyses

Allereerst zijn gemiddelden en standaarddeviaties van seksueel gedrag en seksuele attitudes berekend voor de variabelen sekse, religie en etniciteit. Met behulp van een one-way ANOVA zijn vervolgens voor zowel de attitudes als het gedrag de verschillen op sekse, religie, en etniciteit berekend. Vervolgens is met behulp van een Pearson correlatie de samenhang tussen seksueel gedrag en seksuele attitudes geanalyseerd. Om meisjes en jongens te kunnen vergelijken zijn deze correlaties per geslacht apart berekend.

Om de samenhang tussen attitudes en gedrag over de tijd heen te bekijken is een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd. Allereerst is cross-sectioneel gekeken naar de voorspellende waarde van attitudes op tijdstip 1 op gedrag op tijdstip 1. Daarna is longitudinaal gekeken naar de voorspellende waarde van seksuele attitudes tijdens tijdstip 1 op seksueel gedrag op tijdstip 2 en 3. In de analyse is gedrag op tijdstip 1 als controle variabele meegenomen. Daarnaast zijn de variabelen attitudes op tijdstip 1, sekse en de interactie van sekse \times attitudes meegenomen.

Om de invloed van een religieuze achtergrond op seksueel gedrag te analyseren is opnieuw een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd. Daarbij werd gekeken naar de voorspellende waarde van religie tijdens tijdstip 1 op seksueel gedrag op tijdstip 2 en 3. Een soortgelijke analyse is uitgevoerd als hierboven beschreven. Dit keer werden de variabelen religie, sekse en de interactie van sekse \times religie meegenomen in de analyse. Een derde regressieanalyse is uitgevoerd om de invloed van de culturele achtergrond op seksueel gedrag te bepalen. Een zelfde analyse is uitgevoerd om de voorspellende waarde van etniciteit tijdens tijdstip 1 op seksueel gedrag op tijdstip 2 en 3 te berekenen. Deze keer werden de variabelen etniciteit, sekse en de interactie van etniciteit \times sekse meegenomen.

Tenslotte zijn twee regressieanalyses uitgevoerd om seksuele attitudes te voorspellen met de factoren religie en etniciteit. Deze zijn op dezelfde manier uitgevoerd als bovenstaande analyses, maar nu met attitudes als afhankelijke variabele.

Resultaten

Uit Tabel 1 wordt duidelijk dat de jongeren in deze onderzoekspopulatie op tijdstip 1 weinig ervaring hebben met de onderzochte seksuele gedragingen. Deze gedragingen zijn: gemeenschap, seks zonder condoom, seks om de seks, seks met iemand die je net kent, iemand dwingen tot seksuele handelingen, geld geven voor seks, geld krijgen voor seks en seksuele handelingen voor de webcam verrichten. Ongeveer 80 procent van de jongeren zegt geen enkele ervaring te hebben met deze vormen van seksualiteit. De gemiddelden op de variabele seksuele attitudes laat zien dat de jongeren een vrij conservatieve houding hebben ten opzichte van bovenstaande gedragingen. De meeste gedragingen worden als ‘verkeerd’ beoordeeld.

Tabel 1. Gemiddelden (M) en standaarddeviaties (SD)

		Seksueel gedrag		Seksuele attitudes	
		M	SD	M	SD
Sekse	man	1.1151	.3313	2.2386	.6293
	vrouw	1.0728	.2495	1.8323	.4392
Religie	wel religieus	1.1018	.3269	1.8698	.5926
	niet religieus	1.0874	.2747	2.0869	.5511
Etniciteit	autochtoon	1.0974	.2956	2.0741	.5425
	allochtoon	1.0661	.2664	1.7747	.6664

Seksueel gedrag: scores lopen van 1 (nooit) tot 3 (best vaak).

Seksuele attitudes: scores lopen van 1 (helemaal verkeerd) tot 5 (helemaal goed).

Een ANOVA is uitgevoerd om te kunnen bepalen of er verschillen zijn in seksueel gedrag en seksuele attitudes op sekse, religie en etniciteit (Tabel 2), zowel cross-sectioneel op tijdstip 1, als longitudinaal. Bij deze laatste analyse werd gekeken of sekse, religie en etniciteit op tijdstip 1 ook samen zouden hangen met verschillen in gemiddelden van seksueel gedrag en

attitudes op tijdstip 2 en 3. Een significant verschil is gevonden tussen de gemiddelden van jongens en meisje op de variabele seksuele attitudes op alle drie de tijdstippen. ($F(2,651) = 4,145, p < .001$). Jongens hebben wat permissievere seksuele attitudes dan meisjes. Ook religieuze en niet religieuze jongeren verschillen op alle tijdstippen in hun seksuele attitudes ($F(2, 657) = 5,900, p = .001$). Niet religieuze jongeren denken wat permissiever over onderzochte seksuele gedragingen. Ook voor etniciteit is een significant verschil te zien op seksuele attitudes ($F(2, 658) = 76,436, p < .001$) Autochtone jongeren hebben permissievere attitudes over seksueel gedrag dan allochtone jongeren. De jongeren verschillen echter vrijwel niet van elkaar in hun seksuele gedrag. Alleen op tijdstip 2 is een significant verschil te zien in seksueel gedrag tussen jongens en meisjes ($F(2, 394) = 9,617 p < .005$). Op dat tijdstip vertoonden meisjes meer seksueel gedrag dan jongens.

Tabel 2. ANOVA voor de groepsverschillen.

	Sekse		Religie		Etniciteit	
	Gedrag	Attitudes	Gedrag	Attitudes	Gedrag	Attitudes
T1	3.125	63.059**	0.013	13.418**	0.564	17.140**
T2	9.617**	64.157**	1.319	8.610**	1.822	7.649**
T3	2.753	77.054**	0.016	10.097**	1.202	12.730**

* $p < .05$, ** $p < .005$; Noot: De gegeven waardes zijn F-waardes

Om een indruk te krijgen van de samenhang tussen attitudes en gedrag zijn correlaties uitgevoerd. Er zijn correlaties berekend tussen het seksuele gedrag op de drie tijdstippen en de seksuele attitudes op de drie tijdstippen. Deze zijn apart berekend voor jongens en meisjes. De correlaties worden beoordeeld aan de hand van de volgende criteria: $R < .2$ is een zwakke samenhang, $R = .3 - .4$ is een matige samenhang en $R > .5$ is een sterke samenhang (Cohen, 1988). Zoals verwacht mag worden zijn sterke correlaties te zien tussen de gedragingen op de verschillende tijdstippen. Ook zijn sterke positieve correlaties te zien tussen de attitudes op de verschillende tijdstippen. Matig sterke correlaties zijn gevonden voor een aantal relaties tussen gedrag en attitudes, maar er zijn ook een aantal zwakke correlaties tussen gedrag en attitudes. Zo is er een zwakke samenhang tussen gedrag op tijdstip 1 en attitude op tijdstip 3 voor jongens ($r = .16, p = .082$). Deze samenhang is ook voor meisjes vrij zwak, maar nog wel

significant ($r = .18, p < .050$) Voor meisjes is geen samenhang te zien tussen gedrag op tijdstip 1 en attitudes op tijdstip 2 ($r = .089, p = .242$) en ook niet tussen gedrag op tijdstip 2 en attitudes op tijdstip 2 en 3 ($r = .005, p = .944$ en $r = .156, p = .079$).

Met een Fisher Z- toets is berekend of de correlaties van jongens en meisjes significant verschillen. De correlatie tussen gedrag op tijdstip 1 en attitudes op tijdstip 2 was significant verschillend voor jongens en meisjes ($z = -2.008, p < .05$). Dit geldt ook voor de correlatie tussen gedrag op tijdstip 2 en attitudes op tijdstip 2 ($z = -4.558, p < .001$). In beide gevallen was de samenhang tussen attitudes en gedrag sterker voor jongens. Bij de samenhang tussen gedragingen op de verschillende tijdstippen is een trend zichtbaar van hogere correlaties voor jongens. De samenhang tussen gedrag op tijdstip 1 en gedrag op tijdstip 2 is significant verschillend voor de seksen ($z = 3.834, p < .001$). Voor seksuele attitudes blijkt dat de samenhang tussen attitudes op tijdstip 1 en attitudes op tijdstip 3 significant hoger is voor jongens ($z = 1.616, p = .05$).

Tabel 3. Pearson correlaties voor de samenhang tussen seksueel gedrag en seksuele attitudes.

	SG T1	SG T2	SG T3	SA T1	SA T2	SA T3
Seksueel gedrag T1	-	.639**	.514**	.319**	.163*	.159
Seksueel gedrag T2	.304**	-	.528**	.392**	.436**	.207*
Seksueel gedrag T3	.438**	.400*	-	.295**	.193*	.444**
Seksuele attitude T1	.188**	.185*	.367**	-	.664**	.500*
Seksuele attitude T2	.089	.005	.370**	.560**	-	.578*
Seksuele attitude T3	.180*	.156	.412**	.633**	.629**	-

* $p < .05$, ** $p < .01$ De correlaties linksonder zijn van de meisjes en de correlaties rechtsboven van de jongens.

Om bovenstaande gegevens verder te analyseren zijn een aantal hiërarchische regressie analyses uitgevoerd. Er zijn vijftien analyses uitgevoerd, waarbij gekeken is naar de invloed van drie variabelen, namelijk attitudes, religie en etniciteit, op het seksuele gedrag en de seksuele attitudes op drie tijdstippen.

In Tabel 4 is te zien dat seksuele attitude op tijdstip 1 een significante voorspeller is van het seksuele gedrag op tijdstip 1, 2 en 3. Duidelijk is dat de voorspellende waarde van attitudes

op tijdstip 1 afneemt over de tijd. Sekse is alleen een significante voorspeller van seksueel gedrag op tijdstip 2. Op dat tijdstip vertoonden meisjes meer seksueel gedrag dan jongens. In de derde stap is een interactievariabele van sekse en seksuele attitudes toegevoegd. Deze interactievariabele is niet significant. Sekse is geen modererende variabele op de relatie tussen attitudes en gedrag.

Tabel 4. Longitudinale hiërarchische regressie analyse voor seksuele attitudes

	Seksueel gedrag T1	Seksueel gedrag T2	Seksueel gedrag T3
1. Seksueel gedrag T1		.481**	.495**
2. Seksueel gedrag T1		.422**	.443**
Seksuele attitude T1	.287 **	.194**	.167**
Sekse 1	-.017	.117*	-.021
3. Seksueel gedrag T1	-	.417**	.443**
Seksuele attitude T1	.327**	.239**	.170*
Sekse T1	.354	.534*	.008
Sekse T1 * Attitude T1	-.391	-.441	-.098
R ²	.083	.300	.268

* $p < .05$, ** $p < .005$ De gegevens waardes zijn Beta waardes.

Tabel 5 is een weergave van de hiërarchische analyse met religie als voorspeller van seksueel gedrag. Zoals verwacht is seksueel gedrag op tijdstip 1 een significante voorspeller van seksueel gedrag in tijdstip 2 en 3. Sekse is een voorspeller van seksueel gedrag op tijdstip 2. Op dit tijdstip vertonen meisjes meer seksueel gedrag dan jongens. Het wel of niet aanhangen van een religie heeft geen invloed op het seksuele gedrag van jongeren. Ook is er geen significant interactie-effect van sekse en seksuele attitude. Sekse is geen modererende variabele op het verband tussen het wel of niet aanhangen van een religie en seksueel gedrag

Tabel 5. Longitudinale hiërarchische regressie analyse voor religie

	Seksueel gedrag T1	Seksueel gedrag T2	Seksueel gedrag T3
1. Seksueel gedrag T1		.471**	.495**
2. Seksueel gedrag T1		.466**	.488**
Religie T1	.011	.063	-.040
Sekse T1	.082	.184**	.028
3. Seksueel gedrag T1	-	.456**	.485**
Religie T1	.090	.146	.042
Sekse T1	.193*	.305**	.137
Sekse T1 * Religie T1	-.152	-.159	-.147
R ²	.111	.263	.253

* $p < .05$, ** $p < .005$ De gegevens waardes zijn Beta waardes.

Vervolgens is een hiërarchische regressie uitgevoerd met etniciteit als voorspellende variabele op seksueel gedrag. In dit model is opnieuw te zien dat seksueel gedrag op tijdstip 1 een voorspeller is van seksueel gedrag op tijdstip 2 en 3. Wat betreft de variabele sekse, deze heeft alleen een voorspellende waarde op seksueel gedrag op tijdstip 2. Er is geen hoofdeffect gevonden voor etniciteit en geen interactie-effect voor sekse en etniciteit. Allochtoon of autochtoon zijn heeft geen invloed op het seksuele gedrag van jongeren. Sekse is ook geen modererende factor op de samenhang tussen etniciteit en seksueel gedrag.

Tabel 6. Longitudinale hiërarchische regressie analyse voor etniciteit

	Seksueel gedrag T1	Seksueel gedrag T2	Seksueel gedrag T3
1. Seksueel gedrag T1		.481**	.495**
2. Seksueel gedrag T1		.475**	.491**
Etniciteit T1	.038	-.053	.029
Sekse T1	.087	.185**	.029**
3. Seksueel gedrag T1	-	.469**	.489**
Etniciteit T1	.069	-.099	-.043
Sekse T1	-.003	.169**	.004
Sekse T1 * Etniciteit T1	.063	.067	.105
R ²	.011	.270	.252

* $p < .05$, ** $p < .005$ De gegevens waardes zijn Beta waardes.

Naast seksueel gedrag zijn ook hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd voor seksuele attitudes met als voorspellende waarden: religie en etniciteit. Tabel 7 laat zien dat op tijdstip 1 religie een voorspeller is van seksuele attitudes ($\beta = .151$, $p < .005$). Naast religie is ook sekse een voorspeller, zowel op tijdstip 1 als op tijdstip 2 en 3. Als de interactievariabele sekse * religie wordt toegevoegd heeft religie geen voorspellende waarde meer. De voorspellende waarde van sekse blijft bestaan voor tijdstip 1 en 3. Er is een significant interactie-effect voor sekse en religie zichtbaar op tijdstip 3. Uit de plot wordt duidelijk dat er voor jongens weinig verschil is tussen wel en niet religieuze jongens. Voor meisjes is er wel een verschil tussen religieuze en niet religieuze meisjes.

Tabel 7. Longitudinale hiërarchische regressie analyse voor religie – seksuele attitudes

	Seksuele attitude T1	Seksuele attitude T2	Seksuele attitude T3
1. Seksuele attitude T1		-.662**	-.617**
2. Seksuele attitude T1		-.601**	-.517**
Religie T1	.151**	-.062	-.072
Sekse 1	-.345**	.152**	.241**
3. Seksuele attitude T1	-	-.601**	-.513**
Religie T1	.117	-.075	.038
Sekse T1	-.395**	.131	.394**
Sekse T1 * Religie T1	.067	.027	-.201*
R ²	.167	.467	.453

* $p < .05$, ** $p < .005$ De gegevens waardes zijn Beta waardes.

De voorspellende waarde van sekse wordt bevestigd in Tabel 8. Sekse is een voorspellende factor naast attitudes, etniciteit en de interactie van sekse en etniciteit. Etniciteit is ook een voorspellende factor van attitudes, maar alleen op tijdstip 1. Net als bij religie is alleen een interactie-effect zichtbaar op tijdstip 3. Ook nu is het verschil tussen autochtone meisjes en allochtone meisjes een stuk groter dan voor de jongens. Er is vrijwel geen verschil in attitudes tussen autochtone en allochtone jongens.

Tabel 8. Longitudinale hiërarchische regressie analyse voor etniciteit – seksuele attitudes

	Seksuele attitude T1	Seksuele attitude T2	Seksuele attitude T3
1. Seksuele attitude T1		-.667**	-.615**
2. Seksuele attitude T1		-.603**	-.512**
Etniciteit T1	-.199**	.056	.078
Sekse 1	-.358**	.154**	.252**
3. Seksuele attitude T1	-	-.603**	-.510**
etniciteit T1	-.343**	.058	-.040
Sekse T1	-.165**	.155**	.209**
Sekse T1 * Etniciteit T1	-.054	-.004	.175*
R ²	.150	.462	.449

* $p < .05$, ** $p < .005$ De gegevens waardes zijn Beta waardes.

Discussie

In dit onderzoek stond de hypothese van erotische plasticiteit van Baumeister (2000) centraal. Allereerst is gekeken naar de samenhang tussen seksuele attitudes en gedrag, waarbij werd verwacht dat er bij meisjes een grotere inconsistentie te zien zou zijn dan bij jongens. Daarnaast is gekeken naar de invloed van religie en etniciteit op de seksualiteit van jongeren, waarbij werd verwacht dat het seksuele gedrag en de attitudes van meisjes meer door deze factoren zouden worden beïnvloed. Naast mogelijke cross-sectionele samenhangen is ook gekeken naar longitudinale verbanden.

De resultaten lieten zien dat seksueel gedrag en seksuele attitudes van jongeren significant met elkaar samenhangen. Adolescenten die meer permissieve attitudes rapporteerden waren ook seksueel actiever, en vertoonden meer seksueel risicogedrag. Aan de hand van criteria van Cohen (1988) kan deze samenhang als zwak tot matig worden beoordeeld. De regressieanalyses lieten zien dat seksuele attitudes ook de longitudinale ontwikkeling van seksueel gedrag voorspelden. Andersom is ook gecontroleerd of seksueel gedrag latere attitudes voorspelde. Dit bleek niet het geval, er was alleen sprake van een

eenzijdige relatie, waarbij gedrag werd voorspeld door attitudes. Alhoewel de uitkomsten van de correlatieve analyses erop wezen dat, in overeenstemming met de hypothese van Baumeister (2000), de samenhang tussen gedrag en attitudes bij meisjes minder consistent was, werden deze uitkomsten niet bevestigd in de stringenter regressieanalyses. Als sekse als modererende variabele werd toegevoegd in het regressiemodel op de relatie tussen seksuele attitudes en gedrag, werd geen significant interactie-effect zichtbaar. Jongens en meisjes in de leeftijd van 13-18 jaar verschillen dus eigenlijk niet in de samenhang tussen seksueel gedrag en seksuele attitudes.

De tweede hypothese van Baumeister (2000) richt zich op de invloed van sociale en culturele factoren op seksualiteit. Van twee van deze factoren, religie en etniciteit, is in dit onderzoek de invloed op seksualiteit geanalyseerd. Uit de analyses bleek dat religie geen significante voorspeller was van seksueel gedrag. De seksuele attitudes van jongeren worden daarentegen wel voorspeld door religieuze achtergrond; religieuze jongeren hebben conservatievere attitudes over seksualiteit dan niet religieuze jongeren. Eenzelfde beeld kwam naar voren voor etniciteit; er was geen verschil tussen autochtonen en allochtonen op seksueel gedrag, maar er was wel een significant verschil zichtbaar als het gaat om seksuele attitudes. Autochtone jongeren hebben meer permissieve attitudes dan allochtone jongeren.

Het ontbreken van significante effecten op seksueel gedrag heeft mogelijk te maken met de leeftijd van de participanten. Het overgrote deel van de onderzochte jongeren (92 procent) geeft op meetmoment één aan geen ervaring te hebben met de onderzochte gedragingen. Op meetmoment drie is dit nog 87 procent. Als het gedrag vrijwel niet wordt gerapporteerd is het niet verwonderlijk dat er geen duidelijk verschil tussen de verschillende groepen te vinden is op seksueel gedrag. Wat betreft seksuele attitudes verschillen de groepen wel. Als wordt gekeken naar de standaarddeviaties en varianties is te zien dat er meer spreiding is in de antwoorden met betrekking tot seksuele attitudes. Met deze resultaten worden de, in eerder onderzoek gevonden, sekseverschillen bevestigd (Petersen & Hyde, 2010, Cuffee et al., 2007). Ook de invloed van religie en etniciteit op seksuele attitudes wordt bevestigd (Cochran & Beeghly, 1991, Schmitt, 2005). Op latere leeftijd, als seksuele gedragingen meer voorkomen, is het –zeker ook gezien de sterke samenhang tussen seksuele attitudes en gedragingen– te verwachten dat er duidelijkere groepsverschillen zichtbaar zullen zijn voor seksueel gedrag. Naast leeftijd kunnen ook de onderzochte gedragingen een rol spelen. In deze studie zijn de meeste onderzochte gedragingen, met uitzondering van geslachtsgemeenschap, risicovolle seksuele gedragingen. In volgend onderzoek is het daarom wellicht beter ook andere seksuele gedragingen, zoals masturbatie en orale seks mee te nemen. Een groter

percentage van de Nederlandse jeugd vertoont dit gedrag. Sekseverschillen kunnen dan eerder worden gevonden en het geeft een betrouwbaarder beeld van de seksualiteit van jongeren.

Wat betreft religie kan een verklaring liggen in de operationalisatie van het concept. In de vragenlijst is alleen gevraagd of de jongere godsdienstig is en zo ja, welke religie hij of zij aanhangt. De relatie tussen religie en seksualiteit hangt echter af van de mate van religiositeit en de verbondenheid die wordt ervaren met de religieuze groep (De Visser et al., 2007). Als alleen wordt gevraagd of iemand godsdienstig is, wordt niet duidelijk in welke mate de jongere verbonden is aan de religie. Zeker op deze leeftijd is het mogelijk dat religie alleen een zaak is van opvoeding en niet van eigen keuze. Mogelijk zijn duidelijkere verschillen zichtbaar als de mate van religiositeit wordt meegenomen in de analyse.

Een opvallend resultaat in de huidige studie waren de significante interactie-effecten voor sekse met religie en etniciteit in de voorspelling van seksuele attitudes op tijdstip 3. In lijn met de erotische plasticiteit hypothese, bleek dat de seksuele attitudes van religieuze en niet religieuze meisjes sterker van elkaar verschilden dan voor jongens. Eenzelfde soort moderator effect was zichtbaar met betrekking tot etniciteit: autochtone en allochtone jongens waren vrijwel gelijk in hun seksuele attitudes, terwijl autochtonen en allochtone meisjes daarin verschillen. Het is opvallend dat dit effect alleen op tijdstip 3 zichtbaar is. Bij nadere analyse van de gegevens blijkt geen grotere variantie in scores vergeleken met de andere tijdstippen. Voor deze opvallende uitkomst is geen duidelijk verklaring voorhanden. Mogelijk worden factoren als etniciteit en religie belangrijker naarmate jongeren ouder worden. Het zou kunnen dat vooral meisjes zich meer laten beïnvloeden door hun religie en de etnische groep waartoe ze behoren naar mate ze ouder worden, mogelijk wordt dit ook meer van hen verwacht als ze ouder worden.

Hypothese van Erotische Plasticiteit

Over het algemeen genomen kan gesteld worden dat de gevonden resultaten niet geheel in overeenstemming zijn met de hypothese van Baumeister (2000). Zo werden er geen sekseverschillen gevonden voor de relatie tussen attitudes en gedrag en de invloed van religie en etniciteit op seksueel gedrag. De resultaten van dit onderzoek zijn wel in overeenstemming met de resultaten van Benuto en Meana (2008). Ook zij konden de hypothese van de erotische plasticiteit niet bevestigen en vonden geen verschillen tussen mannen en vrouwen als het gaat om de samenhang tussen attitudes en gedrag. Het is daarom ook mogelijk dat deze resultaten laten zien dat het gedrag wat jongeren daadwerkelijk vertonen de hypothese van de erotische plasticiteit niet ondersteund. De hypothese van Baumeister (2000) is in principe niet gebaseerd

op onderzoek onder jongeren. Mogelijk beschrijft deze hypothese dan ook niet het gedrag van jongeren, maar alleen van (jong)volwassenen. Dit is goed mogelijk omdat jongeren deze seksuele gedragingen nog weinig vertonen. Volwassen vertonen dit gedrag mogelijk vaker, waardoor hun gedrag mogelijk beter wordt beschreven door de plasticiteit hypothese. Het zou ook kunnen dat meisjes als zij beginnen met seksualiteit, net als jongens, voornamelijk handelen vanuit hun attitudes. Mogelijk laten zij zich naar mate ze ouder worden meer beïnvloeden door externe factoren en neemt onder invloed van deze factoren de samenhang tussen attitudes en gedrag af. Onderzoek onder een bredere leeftijdsgroep moet hier een duidelijk beeld over kunnen geven.

Eén subhypothese van Baumeister (2000) is in dit onderzoek niet aan de orde gekomen. Het gaat om de hypothese dat het seksuele gedrag van vrouwen minder stabiel is over de tijd heen. Hoewel niet onderzocht, geven de resultaten toch een aanwijzing die pleit voor deze hypothese. Bij de correlaties is te zien dat de samenhang tussen de gedragingen op de verschillende tijdstippen sterker is voor jongens dan voor meisjes. Dit wijst erop dat jongens stabiel zijn in hun seksuele gedrag over de tijd heen. Deze resultaten kunnen een aanwijzing zijn voor minder stabiliteit in seksueel gedrag voor meisjes. Diepgaander onderzoek zal moeten uitwijzen of hier daadwerkelijk sprake is van een sekseverschil. Een interessant onderwerp voor mogelijk vervolg onderzoek.

Sterke punten en Beperkingen

De longitudinale opzet onderscheidt dit onderzoek van andere onderzoeken op het gebied van seksueel gedrag, seksuele attitudes, religie en etniciteit. Verschillende cross-sectionele onderzoeken hebben verbanden aangetoond tussen attitudes en gedrag (Meier, 2003, Cuffee et al., 2007) en religie, etniciteit en seksueel gedrag (Cochran & Beeghlye, 1991, Schmitt, 2005). Deze onderzoeken zeggen echter alleen iets over samenhang op een bepaald moment. Longitudinaal onderzoek geeft een completer beeld. Zo laat dit onderzoek bijvoorbeeld zien dat attitudes zowel direct gedrag, als later gedrag kan voorspellen. Andersom voorspelt seksueel gedrag niet de ontwikkeling van seksuele attitudes. Daarnaast is dit onderzoek één van de weinige onderzoeken die specifiek de hypothese van Baumeister (2000) test. Naast Benuto en Meana (2008) zijn er geen onderzoeken die ingaan op de beweringen van Baumeister (2000). Zowel de resultaten van dit onderzoek als het onderzoek van Benuto en Meana (2008) laten zien dat dit onderzoek belangrijk is, gezien beide onderzoeken niet in staat zijn de hypothesen van Baumeister (2000) te bevestigen.

Er zijn echter ook een aantal beperkingen. Zo zijn de resultaten verkregen door zelfrapportage, waardoor het mogelijk is dat de jongeren de vragenlijst niet serieus of sociaal wenselijk hebben ingevuld. De kans daarop is groter gezien de persoonlijke aard van de vragen over seksualiteit. Ook was tijdens de afname merkbaar dat de jongeren weinig gemotiveerd waren om meerdere keren dezelfde vragenlijst in te vullen. Daarnaast vormen de eerder genoemde operationalisatie van religie en seksueel gedrag een beperking van dit onderzoek. Doordat de gebruikte gedragingen weinig in overeenstemming waren met de leefwereld van de participanten was er ook weinig variatie in de antwoorden en konden geen verschillen worden gevonden. Ook de vraag of een participant wel of niet religieus was, zorgde voor onvoldoende differentiatie. In vervolg onderzoek kunnen deze bevindingen worden meegenomen.

Een laatste beperking ligt in de onderzochte factoren. Steeds is geanalyseerd met de factoren seksuele attitudes en seksueel gedrag. Deze factoren waren samengesteld uit meerdere gedragingen en attitudes. Vanuit de analyses kon alleen iets worden gezegd over gedrag of attitudes in het algemeen en niet over specifieke gedragingen. In de besproken literatuur wordt vaak gekeken naar de samenhang van attitudes en gedrag voor één bepaalde gedraging, of de invloed van religie en etniciteit op deze gedraging. Mogelijk gelden de plasticiteitshypothesen wel voor een aantal seksuele gedragingen en attitudes, maar niet voor anderen en zijn daarom in dit onderzoek geen duidelijke verbanden zichtbaar. Verder onderzoek zou dit nader kunnen analyseren door zich te richten op één of meerdere seksuele gedragingen en attitudes.

De resultaten van dit onderzoek geven geen aanleiding tot bevestiging van de erotische plasticiteit hypothese (Baumeister, 2000). Verder onderzoek moet uitwijzen of dit mogelijk komt door de leeftijd van de participanten. Onderzoek onder volwassenen, die meer seksuele ervaring hebben, moet uitwijzen of deze hypothese mogelijk alleen het seksuele gedrag van volwassenen beschrijft.

Literatuur

- Antonovsky, H. F., Shoham, I., Kavenocki, S., Modan, B., & Lancet, M. (1978) Sexual attitude-behavior discrepancy among Israeli adolescent girls. *The Journal of Sex Research, 14*, 269-272
- Baumeister, R. F. (2000). Gender differences in erotic plasticity: The female sex drive as socially flexible and responsive. *Psychological Bulletin, 126*, 347-374
- Baumeister, R. F. (2004). Gender and erotic plasticity: sociocultural influence on the sex drive. *Sexual and Relationship therapy, 19*, 133- 139
- Benuto, L., & Meana, M. (2008). Acculturation and sexuality: Investigating gender

- differences in erotic plasticity. *Journal of Sex Research*, 45, 217-224
- Chia, R. C., Moore, J. L., Lan, K. N., Chuang, J. C., & Cheng, B. S. (2010). Cultural-differences in gender-role attitudes between Chinese and American students. *Sex Roles*, 31, 23-30
- Cochran, J. K., & Beeghley, L. (1991). The influence of religion on attitudes toward nonmarital sexuality: A preliminary assessment of the reference group theory. *Journal for the scientific study of religion*, 30, 45-62
- Cohen J. (1988). *Statistical power analyses for the behavioral sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers
- Cuffee, J. J., Hallfors, D. D., & Waller, M. W. (2007). Racial and gender differences in adolescent sexual attitudes and longitudinal associations with coital debut. *Journal of Adolescent Health*, 41, 19-26
- De Graaf, H., Meier, S., Poelman, J., & Vanwesenbeeck, I. (2005). *Seks onder je 25^e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*. Delft: Uitgeverij Eburon
- De Visser, R. O., Smith, A. M. A., Richters, J., & Rissel, C. E. (2006). Associations between religiosity and sexuality in a representative sample of Australian adults. *Archives of Sexual Behavior*, 36, 33-46
- DeLamater, J. D., & Hyde, J. S. (1998). Essentialism versus social constructionism in the study of human sexuality. *The Journal of Sex Research*, 35, 10-18
- Ford, K., & Norris, A. E. (1993). Urban Hispanic adolescents and young adults: Relationship of acculturation to sexual behavior. *Journal of Sex Research*, 30, 316-323
- Gijs, L., Gianotten, W., Vanwesenbeeck, I., & Weijnenborg, P. (2004). *Seksuologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum
- Herold, E. S., & Mewhinney, D. M. K. (1993). Gender differences in casual sex and AIDS prevention: A survey of dating bars. *The Journal of Sex Research*, 30, 36-42
- Kiene, A. (2006, februari, 2). *Seks voor een breezer; een mazzeltje voor allebei*. Verkregen op 20-06-2011 van www.volkskrant.nl
- Laumann, E. O., Gagnon, J. H., Michael, R. T., & Michaels, S. (1994). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press
- Lu, S.Y. & Wong, S. Y. (1982). A cross-cultural study on sex-role stereotypes and social desirability, *Sex Roles*, 8, 481- 491
- Meier, A. M. (2003). Adolescents' transition to first intercourse, religiosity and attitudes about sex. *Social Forces*, 81, 1031-1052

- Mueller, T., Gavin, L., Oman, R., Vesely, S., Aspy, C., Tolma, E., & Rodine, S. (2010). Youth assets and sexual risk behavior: differences between male and female adolescents. *Health Education and Behavior, 37*, 343-356
- Overbeek, G., Nelemans, S., Karremans, J., & Engels, R. C. M. E. (2010). Mr(s). right or mr(s). second-best? A multilevel analysis of mate preference malleability in speed-dating event. *Submitted for publication*
- Petersen, J. L., & Hyde, J. S. (2010). A meta-analytic review of research on gender differences in sexuality, 1993-2007. *Psychological Bulletin, 136*, 21-38
- Religion and Sexuality. Verkregen op 2 juli 2011 van www.wikipedia.org/wiki/Religion_and_sexuality
- Ruigrok/Netpanel (2008). *Onderzoeksrapport jongeren en seksualiteit: Onderzoek naar de kennis, houding en het gedrag van Nederlandse jongeren rondom seksualiteit*. Hilversum: Evangelische Omroep
- Schmidt, M. (2008, November, 3). *Onrust in Twente over 'sex sells'*. Verkregen op 20-06-2011 van www.parool.nl
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain Sciences, 28*, 247-311
- Vanwesenbeeck, I., Bakker, F., Van Fulpen, M., Paulussen, T., Poelman, J., & Schaalma, H. (2003). Seks en seksuele risico's bij VMBO scholieren anno 2002. *Tijdschrift voor Seksuologie, 27*, 30-39
- Van de Vijver, F. J. R. (2007). Cultural and gender differences in gender-role beliefs, sharing household task and child-care responsibilities, and well-being among immigrants and majority members in the Netherlands. *Sex Roles, 57*, 813-824
- Webster, G. D., & Bryan, A. (2007). Sociosexual attitudes and behavior: Why to factors are better than one. *Journal of Research in Personality, 41*, 917-922
- Waylen, A. E., Ness, A., McGovern, P., Wolke, D., & Low, N. (2010). Romantic and sexual behavior in young adolescents: Repeated surveys in a population-based cohort. *Journal of early adolescence, 30*, 432-443
- Zabin, L. S., Hirsch, M. B., Smith, E. A., & Hardy, J. B. (1984). Adolescent Sexual attitudes and behavior: Are they consistent? *Family Planning Perspectives, 16*, 181-185